

4.2. Lopuksi komitea suosittelee voimakkaasti, että Euroopan unioni ottaa mukaan työntekijät, työnantajat ja muut asianomaiset talous- ja yhteiskuntaelämän eturyhmät ja antaa selkeästi kohdennetun panoksensa sosiaalisen kehityksen huippukokouksen seurantaan valitsemalla rajatun määrän aloitteita työllisyyden luomisen, köyhyydenvastaisen taistelun sekä sosiaalisen integraation aloilla toteutettavaksi niillä koordinoituihin, EU:n laajuisiin toimiin. Huippukokouksen päätösten toimeenpano tulee olemaan yksittäisten hallitusten tehtävä. Huippukokouksen tulisi kuitenkin, ja todennäköisesti se tulee näin myös tekemään, korostaa alueellisen yhteistyön merkitystä toimeenpanoprosessissa. Sosiaalisen kehityksen huippukokouksen onnistumiseksi on tärkeää, että suuret maaryhmittymät, kuten Euroopan unioniksi yhdistyneet maat, antavat esimerkkiä tällaisesta yhteistyöstä omalla alueellaan. Komitea kehottaa komissiota laatimaan ehdotuksen nykyisten työllisyyttä, köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä koskevien Euroopan unionin politiikkojen pohjalta.

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Neljännen naisten maailmankonferenssin seuranta”

(2000/C 168/11)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 27. tammikuuta 2000 työjärjestyksensä 23 artiklan 3 kohdan nojalla antaa lausunnon aiheesta ”Neljännen naisten maailmankonferenssin seuranta”.

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-jaosto antoi lausuntonsa 14. huhtikuuta 2000. Esittelijä oli Susanna Florio.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27. huhtikuuta 2000 pitämässään 372. täysistunnossa seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 116 ääntä puolesta 2:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Pekingissä (4.–15. syyskuuta 1995) järjestetyssä Yhdistyneiden kansakuntien neljännessä naisten asemaa käsittelevässä maailmankonferenssissa hyväksyttiin julistus ja toimintaohjelma, joissa määritellään tavoitteet ja strategiat naisten aseman parantamiseksi ja kehittämiseksi sekä naisten tasavertaisen osallistumisen edistämiseksi.

1.2. YK:n yleiskokous päätti viiden vuoden kuluttua neljänestä maailmankonferenssista kutsua päätöslauselmilla 52/100 ja 52/231 koolle erityisistunnon aiheesta ”Naiset 2000: sukupuolten välinen tasa-arvo, kehitys ja rauha 21. vuosisadalla”. Istunto järjestetään New Yorkissa 5.–9. kesäkuuta 2000.

1.3. Erityisistunnon tehtävänä on arvioida Pekingissä hyväksytyt toimintaohjelman soveltamisessa saavutettua kehitystä, eritellä sen pääasialliset esteet ja suosittaa uusia toimia sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjumiseksi.

1.4. Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman arvioinnin yhteydessä on välttämätöntä pohtia myös Wienissä vuonna 1993 pidettyä ihmisoikeuskonferenssia koskevia selontekoja, jotka hyväksyttiin Kairossa vuonna 1994 pidetyssä väestö-

kehityskonferenssissa sekä Kööpenhaminassa vuonna 1995 pidetyssä sosiaalisen kehityksen huippukokouksessa.

1.5. Wienissä 14.–25. kesäkuuta 1993 pidetyssä ihmisoikeuskonferenssissa vakuutettiin jälleen selkeästi, että naisten koko eliniän kattavat ihmisoikeudet sisältyvät kiinteästi ja erottamattomasti yleisiin ihmisoikeuksiin.

1.6. Kairon konferenssissa (5.–13. syyskuuta 1994) todettiin, että naisilla on avainasema kehitys- ja väestönkasvukysymyksissä. Ensimmäistä kertaa mainittiin, että naisten taloudellista ja sosiaalista asemaa tulee parantaa muun muassa yleis- ja ammattikoulutusohjelmilla, joiden avulla naiset saadaan tietoisiksi oikeuksistaan. On myös parannettava naisten mahdollisuuksia saada koulutus-, tieto- ja terveystaloudellisia palveluita. Tämä on perusedellytys väestöpolitiikan parantamiselle.

1.7. Kööpenhaminan huippukokouksessa (6.–12. maaliskuuta 1995) esitettiin ensimmäistä kertaa köyhyyden ”naisistuminen”. Huippukokouksessa vahvistettiin periaate, jonka mukaan kestävä kehitysprosessi voidaan käynnistää vain sellaisen talouspolitiikan avulla, jossa sosiaaliset tekijät ja etenkin sukupuolierot ovat avainasemassa.

1.8. Pekingin toimintaohjelman mukaan naisten oikeudet kuuluvat ihmisoikeuksiin eikä niitä voida tarkastella erillisinä kysymyksinä. Toimintaohjelmassa on esitetty kolme peruskäsittettä:

Sukupuolierot on otettava huomioon. Talouskasvu sekä tasa-vertainen ja kestävä kehitys voidaan varmistaa ainoastaan siten, että naisilla ja miehillä on todella yhdenvertaiset oikeudet ja samanlaiset elinolosuhteet. Toinen peruskäsite on naisten vaikutusvallan lisääminen, joka tarkoittaa sosiaalisella tasolla vallan ja vastuun antamista naisille päätöksenteossa ja henkilökohtaisella tasolla itsearvostusta sekä itsetunnon ja pätevyyden vahvistamista. Mainstreaming tarkoittaa sukupuoleen liittyvien seikkojen huomioon ottamista kaikissa poliittisissa, taloudellisissa ja sosiaalisissa toimissa ja valinnoissa. Sukupuoleen liittyvät seikat eivät ole itse päämäärä, vaan viitepohja hallitusten toimille. Olisi toivottavaa, että työmarkkinaosapuolet, hallituksesta riippumattomat järjestöt ja koko kansalaisyhteiskunta toimisivat aktiivisesti asian puolesta ja valvoisivat tilannetta.

1.9. Pekingin julistuksessa ja toimintaohjelmassa on eritelty 12 keskeistä ongelma-aluetta: köyhyys, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, terveys- ja sosiaalipalvelut, väkivalta, aseelliset konfliktit, talous, vallankäyttö ja päätöksenteko, institutionaaliset mekanismit, viestimet, ympäristö ja tytöt.

1.10. Toimintaohjelmaan kuuluvien toimien toteuttaminen on annettu hallitusten ja kaikkien niiden institutionaalisten ja hallituksesta riippumattomien rakenteiden vastuulle, jotka toimivat valtioiden, alueiden ja alueita pienempien kokonaisuuksien sekä kansainvälisellä tasolla.

2. Toimintasuunnitelman toteuttaminen: esteet ja edistysaskeleet

2.1. Naiset ja köyhyys. Maininta köyhyyden ”naisistumisesta” on saanut useat hallitukset esittämään sosiaalisesti heikossa asemassa oleville naisille tarkoitettuja sosiaali-, koulutus- ja terveysalan aloitteita.

Ratkaisevana tekijänä on kuitenkin edelleenkin epätasa-arvo pääoman ja varojen saannissa sekä työmarkkinoilla. Tilannetta pahentavat usein talousuudistukset, jotka merkitsevät rajuja sosiaalimenojen leikkauksia. Tämä tulee muita korostetummin esille Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksissa, joissa rajut talousuudistukset ovat heikentäneet naisten asemaa.

2.2. Naisten yleissivistävä ja ammatillinen koulutus. Alalla on saavutettu huomattavaa kehitystä, mutta koulutusrakenteiden parantamiselle myönnetään edelleenkin vähänlaisesti varoja, ja monissa maissa on ilmeinen tarve uudistaa koulutusjärjestelmiä perusteellisesti.

2.3. Naiset ja terveys. Synnytyskuolemat ovat vähentyneet, ehkäisyvälineiden käyttö on kasvanut ja naisten, erityisesti ikääntyvien, erityisongelmiin on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lisäksi hiv- ja aids-tartuntojen ja muiden sukupuolitautilien vähentämiseen tarkoitettut ohjelmat ovat lisääntyneet. Tutkimuksesta ja teknologia-alalta puuttuu kuitenkin vielä sukupuoleen liittyvä lähestymistapa, ja julkiset perusrakenteet ovat usein osoittautuneet riittämättömiksi varojen ja henkilöstön puutteen vuoksi. Lisäksi yleistilanne on heikentynyt monissa maissa, kun alaa on yksityistetty siten, etteivät heikoimmat väestöryhmät voi taattavasti hyödyntää kyseisiä palveluja. Välineet naisten työsuojelun edistämiseksi ja ongelmien ennalta ehkäisemiseksi ovat edelleenkin riittämättömiä. Erityisesti äitiyttä koskevaan vuodelta 1952 olevaan ja parhaillaan tarkistettavaan ILO:n yleissopimukseen n:o 103 viitaten voidaan todeta, että osa hallituksista pyrkii heikentämään suojaa.

2.4. Naisiin kohdistuva väkivalta. Useat hallitukset ovat tiukentaneet lainsäädäntöä naisten suojelemiseksi väkivallan eri muodoilta, luoneet erillisiä palveluita ja erityisyksiköitä väkivallan uhreiksi joutuneille naisille sekä laatineet koulutusmateriaalia ja käynnistäneet ennaltaehkäiseviä kampanjoita. Myös naisille tarkoitettujen ilmianto- ja solidaarisuusverkkojen määrä on kasvanut. Naisten sukupuolielinten silpominen on edelleenkin tavallista maailman eteläisissä maissa ja siirtolaisyhteisöissä. Väkivallan eri muodoista ei ole käytettävissä tietoja, eikä tiedotus- ja ehkäisyohjelmia ole vielä riittävästi. Hallitukset ovat harvoin kiinnostuneita valistuskampanjoista, joilla pyritään tekemään naisiin kohdistuva väkivalta kaikissa muodoissaan – mukaan lukien naisten sukupuolielinten silpominen, polniset raiskaukset ja ihmiskauppa – riittäväksi perusteeksi poliittisen turvapaikan saamiseksi. Ihmiskauppa, jonka uhreja ovat erityisesti naiset ja lapset, lisääntyy jatkuvasti.

2.5. Naiset ja aseelliset konfliktit. Ruandan ja Jugoslavian kansainväliset tuomioistuimet ja kansainvälinen rikostuomioistuin ovat hyväksyneet aiheesta tilapäisiä säännöksiä. Lisäksi kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tunnustetaan yhä useammin, että aseellisilla konflikteilla on erilaisia vaikutuksia naisiin ja miehiin. Pyrkimyksenä on myös omaksua sukupuolen huomioon ottava näkemys erityisesti pakolaisten asemaa koskevissa asioissa. Naisten rooliin konfliktien ratkaisemisessa ja rauhan ylläpitämisessä ei ole toistaiseksi kiinnitetty riittävästi huomiota. Vaikka etnisiä raiskauksia pidetään rikoksena ihmiskuntaa vastaan, ne jäävät kuitenkin rankaisematta.

2.6. Naiset ja talous. Useisiin lakeihin on sisällytetty kansainvälisiä säännöksiä naisten taloudellisista oikeuksista. Monissa EU-maissa annetaan yhä yleisemmin vanhempainlomaa koskevia määräyksiä, ja naisten osuus työmarkkinoilla on kasvanut erityisesti palvelualoilla. Kehitys ei ole kuitenkaan valitettavasti jakautunut tasaisesti. Erot ovat huomattavia erityisesti maataloudessa ja harmaan talouden alalla. Myös naisten ja miesten palkkauksessa on edelleenkin merkittäviä eroja.

2.7. Naiset vallankäytössä ja päätöksenteossa. Monet hallitukset ovat edistäneet naisten asemaa parantavia politiikkoja ja toimia tällä alalla. On käynnistetty muun muassa koulutusalan ohjelmia, joilla pyritään helpottamaan naisten pääsyä poliittisiin päätöksentekokelempiin ja instituutioihin. Tämä on toteutettu laatimalla toimia, joiden tavoitteena on tasapainottaa naisten ja miesten vastuuta perhe- ja työelämästä. Todellisesta tasa-arvosta ollaan kuitenkin vielä kaukana.

2.8. Monissa maissa on luotu tai vahvistettu institutionaalisia mekanismeja naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi tuki-, analyysi- ja arviointitoimien avulla. Toimet ovat kuitenkin jääneet usein tehottomiksi, sillä ne eivät ole olleet riittävän näkyviä, niiltä on puuttunut selvä tehtävän määrittely ja niille myönnetty varat ovat olleet riittämättömiä. Näillä instituutioilla on usein marginaalinen asema eikä niillä ole todellista poliittista sananvaltaa.

2.9. Naisten ihmisoikeudet. Naisten oikeudet ovat ihmisoikeuksia: vaikka lainsäädäntöön on sisällytetty säännöksiä naisten perusoikeuksista erityisesti avioliiton, työelämän ja omistusoikeuden alalla, syrjintää esiintyy edelleenkin sekä oikeudellisella tasolla että etenkin yhteiskuntaan juurtuneiden kulttuurisidonnaisten arvojen, perinteisten asenteiden ja stereotyyppien takia.

Yhä useammat valtiot ovat ratifioineet naisten kaikenlaisen syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, mutta siihen suhtaudutaan edelleenkin varauksella. Osalla hallituksista on vaikeuksia siirtää yleissopimuksen säännöt osaksi omaa lainsäädäntöään.

2.10. Naiset ja viestimet. Naisten tietoverkot ovat kehittyneet viime vuosina tekniikan kehityksen ansiosta. Tämä kehitys on helpottanut naisten pääsyä tiedotuksen maailmaan ja lisännyt mahdollisuuksia levittää naiskulttuuria ja vaihtaa näkemyksiä. Viestintäalalla ei ole vielä riittävästi naisia päätöksentekopaikoilla. Se on edelleenkin miesvaltainen ja välittää kielteistä ja stereotyyppistä naiskuva. Tietyillä alueilla on havaittavissa pornografian lisääntymistä. Erityisen huolestuttavaa on pornografisen materiaalin levittäminen Internetissä sekä se, ettei lasten Internetin käyttöön ole kehitetty valvontaa- ja suodatinjärjestelmiä.

Naisten määrää tulee siis lisätä viestintäalalla, jotta voidaan vahvistaa heidän asemaansa päätöksentekoprosesseissa ja levittää naista syrjimättömiä kulttuurimalleja. On yhä tarpeellisempaa kehittää naisten ihmisarvoa vahingoittavien kuvien valvonta- ja suodatinjärjestelmiä.

2.11. Naiset ja ympäristö. Naisten rooli valtioiden ympäristöpolitiikoissa on korostumassa toisaalta alan koulutuksen ansiosta ja toisaalta sen takia, että naisille pyritään luomaan palkkatyötä. Naisten osuus politiikkojen määrittelyssä ja päätöksenteossa on vielä liian vähäinen. On painotettava maaseudun naisten tärkeää työtä maatalouden ympäristöpolitiikassa Agenda 2000:n mukaisen monitoimimaatalouden yhteydessä, sillä naiset tekevät perinteisiä maataloustöitä sekä suorittavat moninaisia muita maaseudulle ominaisia työtehtäviä käyttäen ympäristöystävällisiä menetelmiä ja jalostaen kehittämiensä tuotteiden ja palvelujen laatua ja erityispiirteitä.

2.12. Tytöt. Tyttöjen ongelmiin on alettu kiinnittää huomiota vasta hiljattain. Tyttöille suunnattuja toimintalinjoja ollaan parhaillaan muotoilemassa, mutta käytettävissä ei ole vielä asianmukaisia tilastotietoja, joissa otettaisiin huomioon sukupuoli- ja ikäerot ja joiden avulla voitaisiin tarkentaa ongelmaa ja kehittää tehokkaita toimia. Huumeiden leviämistä ja nuorten kaikenlaista seksuaalista hyväksikäyttöä torjuvat ja ehkäisevät koulutus- ja tiedotusohjelmat ovat lähes olemattomia. Monissa maissa ei edelleenkaan sovelleta yleissopimukseen lasten oikeuksista sisältyviä (32 artikla) ja Kansainvälisen työjärjestön antamia määräyksiä lapsityövoiman taloudellisen hyväksikäytön poistamiseksi.

3. Eurooppa ja Euroopan eri instituutiot

3.1. Euroopan talouskomission (ECE) alueellisessa valmistelukonferenssissa Genevessä (19.–21. tammikuuta 2000) yksimielisesti hyväksytyissä päätelmissä Pekingin toimintaohjelman soveltamisen tarkistuksesta todetaan, että hallitukset ovat valmiita toimimaan kaikilla vuonna 1995 eritellyillä keskeisillä ongelma-alueilla. Euroopan aluekonferenssin asiakirjassa käsitellään kuitenkin vain viittä asiakohtaa:

1. Naiset ja talous
2. Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta
3. Naiset ja tytöt aseellisissa konflikteissa
4. Naiset vallankäytössä ja päätöksenteossa
5. Institutionaaliset mekanismit naisten aseman edistämiseksi.

3.2. Geneven päätelmissä lähdetään siitä, että naisten oikeudet ovat aina myös ihmisoikeuksia. Niissä viitataankin naisten kaikenlaisen syrjinnän poistamista koskeviin yleissopimuksiin, naisiin kohdistuvan väkivallan poistamista koskevaan julistukseen, yleissopimukseen lasten oikeuksista sekä Wienin ihmisoikeuskonferenssiin.

3.2.1. Asiakirjassa huomautetaan, että monissa Yhdistyneiden Kansakuntien tekemissä aloitteissa on kiinnitetty huomiota siihen, että tarvitaan naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien politiikkaa. Näihin aloitteisiin kuuluvat Pekingin

toimintaohjelma vuodelta 1995, ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, Kööpenhaminan julistus ja toimintaohjelma vuodelta 1995, naisten asemaa taloudessa käsittelevän komission perustaminen vuonna 1997 ja sen vuonna 1997 antama päätöslauselma naisista ja köyhyydestä, ILO:n työelämän perusoikeuksien julistus vuodelta 1998 ja YK:n talous- ja sosiaalineuvoston ECOSOCin ministeritason tiedonanto vuodelta 1999 aiheesta "Työllisyyden ja työn rooli naisten köyhyyden poistamisessa".

3.2.2. Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat puolestaan vakuuttaneet sitoutuvansa direktiiviin äitiyslomasta vuodelta 1992, vanhempainlomasta vuodelta 1996 sekä suosituksiin perhe-elämän ja työn yhteensovittamisesta. Ne ovat ilmoittaneet noudattavansa myös julistusta naisten ja miesten tasa-arvosta demokratian perusehtona (Istanbul 1997), Euroopan neuvoston hyväksymää sosiaalista peruskirjaa sekä Eurooppa-neuvoston vuosina 1997 ja 1998 hyväksymiä päätelmiä ja vuonna 1999 hyväksymiä työllisyyden suuntaviivoja.

Nämä ovat olleet merkittäviä edistysaskelia Euroopan eri institutionaalisilla tasoilla.

3.3. Suomen puheenjohtajuuskaudella (vuoden 1999 jälkipuolisko) laadittiin kertomus aihekokonaisuuden "Naiset vallankäytössä ja päätöksenteossa" indikaattoreista ja arviointijärjestelmistä.

3.4. EU:n puheenjohtajavaltio Portugali on antanut kirjallisen julkilausuman ECE:n aluekonferenssille. Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet soveltamaan täysin Pekingin toimintasuunnitelmaa. Konferenssissa käsiteltävien viiden ensisijaisen toiminta-alan valitseminen ei tarkoita sitä, etteikö tarvittaisi yhtenäistä lähestymistapaa toimintaohjelman kaikkiin kahteentoista osa-alueeseen.

3.4.1. Vuonna 1995 järjestetyn Pekingin konferenssin jälkeen on tapahtunut huomattavaa kehitystä. Tämä käy ilmi sekä jäsenvaltioiden että Euroopan toimielinten tekemästä vuosittaisesta toimintaohjelman soveltamisen seurannasta. Kehitystä tukevat sellaisten strategioiden ja menetelmien määrittäminen, joilla helpotetaan sukupuoleen liittyvien seikkojen huomioon ottamista erityisesti työllisyys- ja rakennerahastopolitiikassa sekä asioissa, jotka koskevat naisten uramahdollisuuksia, heidän osallistumistaan päätöksentekoprosesseihin ja väkivallan torjumista.

3.4.2. Lisäksi painotetaan tarvetta kehittää indikaattoreita ja arviointijärjestelmiä, joilla saataisiin selville naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevien toimintalinjojen myönteiset kehityssuunnat ja heikkoudet politiikan, talouden ja sosiaaliasioiden alalla.

3.5. Komissio on laatinut ECE:n konferenssin valmisteleiseksi tiedotteen, jossa tarkastellaan Euroopan aluekonferenssissa käsiteltävillä viidellä ensisijaisella toiminta-alalla saavutettua edistystä.

3.6. Naisten ja miesten tasa-arvosta tuli yksi Euroopan unionin tärkeimmistä tavoitteista Amsterdamin sopimuksen myötä. Yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen tarkoitettujen ohjelmien ja hankkeiden tärkein rahoituslähde on ollut Euroopan sosiaalirahasto, joka on tukenut suoraan esimerkiksi sellaisia erityistoimia kuin Employment Now -ohjelmaa.

3.7. Kaikki rakennerahastot Euroopan sosiaalirahastosta lähtien ovat osallistuneet tasa-arvon edistämiseen (neuvoston päätöslauselma vuodelta 1996 aiheesta "Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteen sisällyttäminen Euroopan rakennerahastojen politiikkaan").

3.8. Helmikuussa 1999 hyväksytyssä työllisyysuuntaviivoja käsittelevässä neuvoston päätöslauselmassa huomautetaan, että yhtäläisten mahdollisuuksien politiikkaa tulee lujittaa myös jäsenvaltioiden toimintasuunnitelmissa.

3.9. Yhteisön hyväksymistä erityisistä välineistä tulee muistaa myös naisten ja miesten tasa-arvoisia mahdollisuuksia koskeva neljäs yhteisön keskipitkän aikavälin toimintaohjelma (1996–2000). Sillä on kuusi tavoitetta:

- toteuttaa valtavirtaistamista (*gender mainstreaming*),
- saada kaikki toimijat mukaan tasa-arvoa edistävään toimintaan,
- edistää tasa-arvoa muuttuvassa taloudellisessa tilanteessa,
- sovittaa yhteen työ- ja perhe-elämä,
- edistää naisten ja miesten yhtäläistä osallistumista päätöksentekoon ja
- luoda suotuisat olosuhteet tasa-arvoa koskevien oikeuksien käytölle.

3.9.1. Komissio laatii parhaillaan yhteisön viidettä puiteohjelmaa sukupuolten tasa-arvosta. Siinä suhtaudutaan myönteisesti Peking +5 -prosessiin ja se perustuu EU:n tasolla vuodesta 1995 kehitettyyn *mainstreaming*-strategiaan.

3.10. Yhteisöllä on myös muita ohjelmia, joissa kiinnitetään erityistä huomiota yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja joilla on saavutettu myönteisiä tuloksia (Daphne- ja STOP-ohjelmat). Niissä asetetaan tavoitteeksi naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan sekä nais- ja lapsikaupan torjuminen. Naisille suunnattuja tiedotuskampanjoita on käynnistetty yhteistyössä kansainvälisen siirtolaisjärjestön kanssa myös Bulgariassa ja Unkarissa (kyseessä on komission ensimmäinen ohjelma kyseisestä ongelmasta).

3.11. Naisten tarpeet on otettava huomioon myös muilla politiikan aloilla, kuten ulkosuhteet ja kehitysyhteistyö, yleisivistävä ja ammattikoulutus. Ammattikoulutusta koskevassa Leonardo da Vinci -ohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi. Myös tutkimuksen ja kehityksen viidenteen puiteohjelmaan on luotu erityisesti naisia koskeva budjetikohta (*Women and Science*). Sukupuolten tasa-arvoasiat on otettu huomioon EU:n ulkosuhteita koskevassa politiikassa, erityisesti kehitysyhteistyössä (neuvoston vuonna 1998 antama asetus tasa-arvoasioiden nivomisesta kehitysyhteistyöhön) sekä ihmisoikeuspolitiikassa demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan eurooppalaisen aloitteen avulla.

3.12. Vuonna 1998 käynnistettiin myös naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen kampanja. Siinä keskitytään ennen kaikkea kotiväkivallan ennaltaehkäisemiseen ja pyritään lisäämään suuren yleisön tietoisuutta keskittyen miehille tiedottamiseen. Kampanjan tarkoituksena on saavuttaa nollatoleranssi naisiin kohdistuvassa väkivallassa sekä kutsua mukaan useita kansalaisyhteiskunnan toimijoita, muun muassa valtios- ta riippumattomia organisaatioita, erityisesti ennaltaehkäisevän työn tekemiseksi. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pyritään torjumaan myös alueellisilla yhteistyöohjelmilla sekä ihmisoikeuksia koskevilla aloitteilla (Latinalainen Amerikka, Välimeren alue sekä Keski- ja Itä-Eurooppa).

3.13. Yksi naisiin kohdistuvan väkivallan muodoista on aseelliset konfliktit, joissa naiset ovat sekä uhrin että panttivan- gin asemassa. On osoittautunut tarpeelliseksi tukea naisten roolia rauhanprosesseissa. Tämä on käynyt ilmi mm. Kyproksen, Jerusalemin ja Libanonin tärkeissä aloitteissa ja hankkeissa (MEDA-demokratia). Esimerkiksi vuonna 1998 käynnistettiin kansainvälinen ECHO-kampanja "Anna kukka Kabulilaisille".

4. Yleistä

4.1. Komitea antaa arvoa viisi vuotta vuoden 1995 Pekingin toimintaohjelman jälkeen saavutetulle merkittävälle kehitykselle. Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on kuitenkin vielä kaukana ja sen tiellä on monia esteitä. Komitea toivookin viime vuosina luotujen mekanismien konkreettista lujittamista eri tasoilla (kansallinen sekä Euroopan ja maailmanlaajuinen taso) sekä nykyisen lainsäädäntökehityksen soveltamista yhdenmukaisesti kaikissa valtioissa.

4.2. Euroopan unioni voi antaa oman panoksensa pyrkimällä yhtenäiseen uudistuspolitiikkaan sellaisissa tärkeissä kansainvälisissä instituutioissa kuin Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto ja Maailman kauppajärjestö, sillä myös nämä talous- ja rahalaitokset toteuttavat osaltaan naisten köyhyyttä ja syrjäytymistä torjuvia toimintalinjoja ja erityisohjelmia.

4.3. Näin ollen Euroopan unionin tulisi sitoutua kyseisissä elimissä ja edistämään sekä itse että jäsenvaltioidensa välityksellä naisten näkyvää ja laadukasta osallistumista erityisesti päätöksentekoon.

4.4. Epätasa-arvo ja syrjintä eivät ole yksinomaan sosiaalinen, vaan myös rakenteellinen ongelma. On siis tarpeen pohtia yhteisön toimielinten uudistusta myös tämän ongelman kannalta.

5. Ehdotukset ja päätelmät

5.1. Komitea pitää välttämättömänä yhteisön toimielinten, erityisesti neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välisen yhteistyön sekä niiden tiedotuksen ja toiminnan lujittamista.

5.2. Euroopan unioni tarvitsee kohdennettuja analyysivälineitä (tietokannat, tilastot, tutkimus), joissa otetaan huomioon sukupuoli- ja ikäerot. Unionin tulee myös varmistaa näiden välineiden levittäminen. Lisäksi on tarpeen määritellä lisätoimia- ja aloitteita, joissa otetaan huomioon muun muassa maailmanlaajuistumisprosessin kehitys, joka tarjoaa toisaalta uusia mahdollisuuksia naisille, mutta toisaalta sulkee heiltä pois toisia mahdollisuuksia.

5.3. Selkeä esimerkki tästä on uuden teknologian levittäminen, joka on perusedellytys kehitykselle, mutta saattaa myös syrjäyttää köyhimmän väestöosan. Komitea on sitä mieltä, että myös köyhimmille väestöryhmille tulisi taata uusien teknologioiden käyttömahdollisuus, sillä ne edistävät kehitystä ja luovat uutta työllisyyttä.

5.4. Muuttoliike tarjoaa naisille uusia työmahdollisuuksia, mutta toisaalta se luo ja edistää ihmiskauppaa ja hyväksikäyttöä, sillä sitä ei useinkaan valvota millään tavalla. Komitea pitää välttämättömänä muuttovirtojen seurantaan ja on sitä mieltä, että ilmiön saamat mittasuhteet ovat erityisen huolestuttavia. Aiheeseen liittyviä toimia tuleekin tehostaa ilmiön torjumiseksi (sellaiset ohjelmat kuin STOP ja Daphne).

5.5. Komitea pitää tärkeänä, että naisten työmarkkinoille pääsyyn kiinnitetään asianmukaista huomiota. Tuleekin pyrkiä eliminoimaan yhä vallitsevat suuret palkkaerot ja varmistamaan, että naiset ja miehet pystyvät sovittamaan yhteen työn ja perhe-elämän. Työmarkkinaosapuolilla ja TES-neuvotteluilla on tässä yhteydessä tärkeä asema.

5.6. Komitean mielestä kaikenlainen heikossa asemassa olevien naisten kaksinkertainen syrjintä on poistettava. Tähän ryhmään kuuluvat etniset vähemmistöt, siirtolaiset, nuoret, vammaiset ja seksuaaliset vähemmistöt.

5.7. Euroopan unionin tulisi saada jäsenvaltiot allekirjoittamaan naisten kaikenlaisen syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja valinnaisen pöytäkirjan. Olisi toivottavaa luoda eurooppalainen oikeuskehys kaikenlaista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja hyväksikäyttöä vastaan.

5.8. Väestönkehitys edellyttää asianmukaisia ratkaisuja väestön ikääntymisongelmaan, jossa tulee ottaa huomioon naisten ja miesten prosentuaalinen osuus väestöstä.

5.9. Komitea korostaa, että naisten lukutaidottomuusaste on korkea erityisesti kehityksestä jälkeen jääneillä EU-alueilla ja toteaa, että koulutus on yhteiskunnan kehityksen ja hyvinvoinnin perustekijä. Komitea toivookin, että vahvistettaisiin naisten koulunkäyntiä tukevia ja koulun kesken jättämistä ehkäiseviä, etenkin tyttöihin kohdistettuja ohjelmia.

5.10. Oikeuksia ja tasa-arvoa ei voida sanella vain ylhäältä, vaan tarvitaan koko yhteiskunnan täydellistä ja demokraattista osallistumista. Onkin tärkeää tehdä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, valtiosta riippumattomien organisaatioiden ja kaikilla tasoilla toimivien kansalaisjärjestöjen ja organisaatioiden kanssa.

5.11. Komitean mielestä on tarpeen, että Yhdistyneiden Kansakuntien seuraavan yleiskokouksen jälkeen ryhdytään valmistelemaan vuonna 2005 pidettävää YK:n viidettä naisten maailmankonferenssia.

5.12. Talous- ja sosiaalikomitean tulisi saada erityisroolinsa takia edustaja seuraavaan YK:n erityisistuntoon osallistuvaan komission valtuuskuntaan.

Bryssel 27. huhtikuuta 2000.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI
